

Förvaltning av vattenanläggningar

– ibland genom en förordnad syssloman

Författare:

Tilla Larsson (Red.), Jordbruksverket
Bertil Svensson, BS Vatten AB

Framsida:

Stort foto Alva Agger
Små foton Tilla Larsson

INNEHÅLL

INLEDNING	5
ÄGANDE OCH ANSVAR.....	5
Vattenanläggning	5
Den som äger en vattenanläggning har ansvaret för underhåll	5
Skyldighet att underhålla	6
Ansvar för skada	7
FÖRVALTNING AV GEMENSAMMA VATTENANLÄGGNINGAR	7
Gällande rätt	7
Sammanställning av olika förvaltning	7
Förvaltning av samfälligheter bildade enligt Dikningslagen (1879:29)	8
Förvaltning av samfälligheter bildade enligt Äldre vattenlagen (1918:523)	8
Förvaltning av samfälligheter bildade enligt Vattenlagen (1983:808).....	9
Förvaltning av samfälligheter bildade enligt Lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet och Miljöbalken	9
Förvaltning enligt Lag (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter	9
LFS delägarförvaltning.....	9
LFS föreningsförvaltning	10
Förvaltning enligt överenskommelser	10
ÄNDRA PÅ ETT TILLSTÅND	11
Fastställ överenskommelser	11
Det går att lagligförklara.....	11
Att ompröva tillståndet.....	11
Ny förvaltning efter omprövning	11
UPPLÖSNING AV SAMFÄLLIGHET	12
Inget utträde ur en markavvattningssamfällighet.....	12
Upplösning av samfällighet bildad enligt DL och ÄVL	12
Upplösning av samfällighetsförening bildad enligt LFS	13
NÄR GÅR DET ATT FÖRORDNA EN TILLFÄLLIG SYSSLÖMAN?	13
ANSÖKAN OM SYSSLÖMAN	14
Länsstyrelsen tar beslut	14
Informera om kostnaderna!.....	14
ATT FÅ IGÅNG EN FUNGERANDE FÖRVALTNING	14
Förvaltning	15
Läs genom akten	15
Ta reda på dikets lagliga utformning	15
Vilka är deltagare och delägare?.....	16
Kostnadsfördelningslängd för framtida underhåll	16
Dags för sammanträde	17
Vad händer om ingen styrelse väljs?	19
Efterarbete.....	19
LÄS MER	19
BILAGA 1	20

INLEDNING

Nästan all åkermark är beroende av en väl fungerande dränering för att kunna odlas. Diken och rörledningar har kommit till för att leda bort överskottsvatten från åkern och kringliggande marker, beten och skog. Målet är att ge växterna en gynnsam rotmiljö med bra balans mellan syre och vatten. Idag är även bebyggelse beroende av jordbrukets vattenanläggningar för att avleda överskottsvatten.

Det räcker inte alltid med åtgärder på den egna fastigheten. Vattnet måste ledas vidare i diken eller rörledningar till nedströms liggande fastigheter. Därmed får flera fastigheter nytta av vattenanläggningarna. För att säkerställa en fungerande dränering av åkermark och avvattning av annan mark bildades gemensamma vattenanläggningar genom förrättning, och samtidigt en markavvattningssamfällighet för att förvalta anläggningen. Antalet deltagare kan variera från ett fåtal upp till flera hundra fastigheter, och för att kunna genomföra underhåll och anpassningar är det viktigt att det finns en aktiv förvaltning.

Markavvattningssamfälligheter förvaltas enligt den vattenlagstiftning som gällde när de bildades. I de äldsta ska det finnas en så kallad syssloman som en ständig förvaltare, och i de nyare en styrelse. Deras uppgift är att underhålla den gemensamma vattenanläggningen enligt det tillstånd (förrättning) som de har.

Idag saknar många samfälligheter registrerade syssломän eller styrelser. Orsaken kan vara att det ofta går lång tid mellan underhållsåtgärder, jordbruket förändras, rörledningar glöms bort och fastigheter byter ägare. Dessa samfälligheter finns inte heller med i fastighetsregistret. Köpare glömmar bort sin undersökningsplikt och säljare sin upplysningsskyldighet om att fastigheten ingår i en markavvattningssamfällighet.

Om förvaltningen saknas kan Länsstyrelsen förordna en tillfällig syssloman. Den personen får i uppgift att hantera samfälligheten och se till att en beslutsför syssloman eller styrelse utses. Tills det finns på plats fortsätter den tillfälliga sysslomannen att företräda samfälligheten och genomföra underhåll.

Syftet med denna broschyr är att skapa ett underlag till rådgivare, lantbrukare och myndigheter om hur markavvattningssamfälligheter förvaltas och vad som kan göras när förvaltningen inte fungerar. Dels hur de själva kan få ordning på förvaltningen, och dels vad det innebär att få en förordnad syssloman. Den ska också vara till hjälp för den som blir förordnad som syssloman, och för länsstyrelser som ger råd till markägare och är de som har möjlighet att förordna.

En väl fungerande förvaltning av markavvattningssamfälligheter, och underhåll av vattenanläggningar, kan bidra till en uthållig matproduktion, nationella miljömål och en anpassning av det svenska jordbruket till utmaningarna i ett förändrat klimat.

ÄGANDE OCH ANSVAR

Vattenanläggning

Grävda, rätade och fördjupade vattendrag, rörledningar, vallar med mera är att betrakta som en vattenanläggning. Vattenverksamhet och vattenanläggningar regleras i 11 kapitlet i Miljöbalken. Tidigare, i Vattenlagen, kallades det för vattenföretag.

§ Vad säger lagen?

Vad är en vattenanläggning?

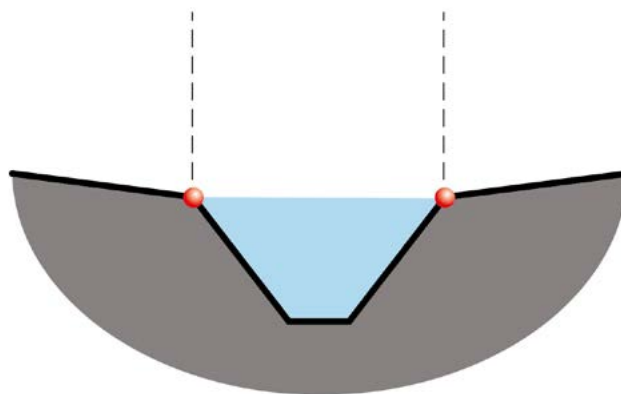
Miljöbalken 11 kap. 4 §

”Vattenanläggning; en anläggning som har tillkommit genom en vattenverksamhet, tillsammans med manöveranordningar som hör till sådan anläggning...”

De flesta vattenanläggningarna i odlingslandskapet tillkom under första halvan av 1900-talet med syfte att få till bättre förutsättningar för odling genom markavvattning.

Den som äger en vattenanläggning har ansvaret för underhåll

Ägare till en vattenanläggning är i första hand verksamhetsutövaren, alltså den som har låtit utföra den. En vattenanläggning är antingen enskild eller samfäll. De senare ägs av flera fastigheter gemensamt i en så kallad markavvattningssamfällighet. Det finns även andra typer av tillstånd, till exempel för broar, och då är en tillståndsinnehavare ägare och den som ansvarar för underhåll.

Ansvarsområdet i sektion för ett traditionellt trapetsformat dike. Det vill säga området mellan släntrönen.

Enskilda vattenanläggningar

Till en fastighet hör byggnader, ledningar, stängsel och andra anläggningar som har uppförts inom fastigheten för stadigvarande bruk, se 2 kap. 1 § i Jordabalken. Detta innebär att en vattenanläggning är tillbehör till fastigheten om det inte finns överenskommelse om annat. Fastighetsägaren äger alltså ett dike som ligger på den egna fastigheten. Ligger diket i en fastighetsgräns delas ansvaret lika med grannen.

Samfällda vattenanläggningar

Före 1986 krävdes bara tillstånd för stora markavvattningsprojekt som sjösänkningar och fördjupningar av större vattendrag. Trots det tillståndsprövades många markavvattningsåtgärder genom förrättning.

I samband med att en gemensam vattenanläggning skapades, bildades även en samfällighet för att sköta underhållet av den och ta tillvara samfällighetens intressen. Namnet på samfälligheten är samma som på tillståndet och vattenanläggningen. Vattenanläggningen fick rätt att ligga på annans mark. Berörda markägare fick ersättning för marken där vattenanläggningen ligger och området mellan dikeskrön omfattas av tillståndet.

Det finns cirka 50 000 markavvattningsföretag i Sverige. De kallas sjösänkingsföretag, vattenavledningsföretag, dikningsföretag eller invallningsföretag beroende på syfte och teknik. De tillstånd som gavs enligt äldre lagstiftning har rättskraft och gäller fortfarande.

De äldre företagen ska ha en syssloman och de senare en styrelse. Dessa har i uppgift att företräda samfälligheten i olika sammanhang, ansvara för den löpande förvaltningen och verkställa beslut. Det är viktigt att de finns även för att reagera på förslag till detaljplaner, vägtrummor, fiskevårdsåtgärder såsom utplacering av sten, anläggning av våtmarker eller anslutning av avloppsvatten vid exploatering.

De som ingår i samfälligheten är de som fick en nytta av att vattenanläggningen skapades. Framförallt var det de som ägde den mark som fick bättre förutsättningar för dränering. Ingående fastigheter, ägare och respektives andelar redovisas i förrättningen i en kostnadsfördelningslängd. Läs mer om detta på sidan 16.

Det förekommer även markavvattningsföretag som tillkommit genom överenskommelser istället för tillståndsprövning. Dessa är lagliga, men styrs av ett civilrättsligt avtal mellan angivna personer. Det är därför viktigt att få med nya fastighetsägare i samband med överlåtelser och fastighetsregleringar.

Broar och trummor

Trummor och broar betraktas som tillbehör till vägen. Det gäller oavsett om de ligger i enskilda eller samfällda diken. Det är väghållaren som ansvarar för att trumman ligger på rätt nivå med rätt dimension och underhålls så vattnet kan fortsätta rinna under vägen. Det som sägs om väg gäller även för järnväg.

Skyldighet att underhålla

Underhåll av ett dike eller en rörledning är en vattenverksamhet, men det är inte ny markavvattning. Underhåll behövs för att säkerställa dräneringen av egen mark, men även för att undvika skador på annans mark och egendom. Skyldigheten att underhålla anges i Miljöbalken och kan inte avtalas bort.

§ Vad säger lagen?

Den som äger en vattenanläggning är skyldig att underhålla den Miljöbalken 11 kap. 17 §

”Den som äger en vattenanläggning är skyldig att underhålla den så att det inte uppkommer skada för allmänna eller enskilda intressen genom ändringar i vattenförhållandena.”

Underhållsansvaret gäller för alla vattenanläggningar oavsett om de har tillståndsprövats eller inte, och även om de är olagliga. Skälet till att även olagliga anläggningar omfattas av underhållsansvaret är att de som berörs av anläggningen kan ha inrättat sig efter de vattenförhållanden som anläggningen har medfört. De är därför beroende av att nuvarande vattennivåer bibehålls genom underhåll. Om vattenanläggningen tillkommit genom förrättning eller annan tillståndsprövning så framgår rättigheten av tillståndet.

Läs mer om underhåll i ”Underhåll ditt dike för ett rikare odlingslandskap” (Jordbruksinformation 2018-1, Jordbruksverket).

En vattenanläggning ska underhållas vid behov (foto Alva Agger).

Ansvar för skada

Om en vattenanläggning inte underhålls, eller om den belastas med större flöden än den är dimensionerad för, kan det uppstå skador. Den som äger till exempel ett dike är ansvarig för skador som orsakas av bristfälligt underhåll. Ingår diket i en markavvattningssamfällighet ska det finnas en styrelse eller syssloman med uppgift att sköta underhållet. Om tillståndet följs har de inget ansvar för skador som uppkommer på grund av ett större flöde än vad diket ursprungligen är dimensionerad för. De har inte heller något ansvar för att dränera byggnader med källare som ligger djupare än vad diket botten möjliggör att dränera.

Om vattenanläggningen har ett tillstånd är det den som lider skada som måste bevisa att underhållet inte har bedrivits enligt detta och därigenom orsakat skada. Om tillstånd saknas är det vattenanläggningens ägare som har bevisbördan och ska bevisa att det inte finns brister i underhållet. Därför är det alltid viktigt att ha en bra dokumentation om vad som gjorts och varför.

Om skador uppkommer genom att underhållsskyldigheten inte fullföljs så kan Länsstyrelsen som tillsynsmyndighet meddela föreläggande om rättelse enligt 26 kap. 9 § Miljöbalken. De informerar om vad som gäller och kan ställa krav på åtgärder. Du kan även ansöka om stämning för skador hos mark- och miljödomstol.

Det är vanligt att en kommun utan tillstånd släpper ut avloppsvatten (inklusive dagvatten) till en vattenanläggning som tillkommit för markavvattning. Då har kommunen bevisbördan om markägare nedströms anser sig lida skada. Samtidigt finns det ett ansvar för de som äger en vattenanläggning att bevaka sitt intresse och uppmärksamma förändringar.

Sammanställning av olika förvaltning

Samfälligheter bildade enligt	Förvaltas enligt		Om ingen syssloman/styrelse finns
1879-års dikningslag	DL	Här är fastigheten deltagare. Om det är färre än 6 så sköter var och en sin sträcka. Om det är fler än 5 deltagare ska en syssloman utses. Syssloman ska anmälas hos Länsstyrelsen.	Länsstyrelsen kan förordna en tillfällig syssloman.
1918-års vattenlag	ÄVL	Här är fastigheten deltagare. Om det är 1–2 så krävs enighet, de måste komma överens. Om det är fler än 2 deltagare så ska en styrelse väljas. Styrelse ska anmälas hos Länsstyrelsen.	Länsstyrelsen kan förordna en tillfällig syssloman.
1983-års vattenlag, Miljöbalken, Lag om införande av Lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet SV, samt omprövade företag	LFS	Här är fastigheternas ägare delägare. Så länge ingen begär annat gäller delägarförvaltning, och då måste alla komma överens. Om en delägare begär det så bildas föreningsförvaltning med styrelse. Styrelsen ska registreras hos Lantmäteriet.	Länsstyrelsen kan inte förordna en tillfällig syssloman. Länsstyrelsen kan förordna en tillfällig syssloman.
Företag utan syneförrättning		Ofta tillkom dessa genom en överenskommelse. Har denna inte bevakats vid ägarbyte och uppdaterats så hanteras det som en enskild vattenanläggning, det vill säga var och en sköter sin sträcka.	Länsstyrelsen kan inte förordna en tillfällig syssloman.

FÖRVALTNING AV GEMENSAMMA VATTENANLÄGGNINGAR

Gällande rätt

De lagar som reglerar vattenverksamhet och markavvattningssamfälligheter är:

- Lag om dikning och annan afledning af vatten (1879:29), kallad Dikningslagen, DL.
- Vattenlagen (1918:523), kallad Äldre vattenlagen, ÄVL.
- Vattenlagen (1983:291), kallad Vattenlagen, VL.
- Lag om förvaltning av samfälligheter (1973:1150), LFS.
- Miljöbalken (1998:808), MB.
- Lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet (1998:812), LSV.

Förvaltningen av en gemensam vattenanläggning sker enligt de bestämmelser som gällde när anläggningen kom till. Beroende på vilken lag som ska tillämpas har styrelsen olika befogenheter. Den största skillnaden är att en syssloman enligt Dikningslagen och en styrelse enligt Äldre vattenlagen har större befogenheter att sköta det kontinuerliga underhållet och debitera ut kostnaden i efterhand än motsvarande styrelse enligt Vattenlagen, Miljöbalken och Lag om förvaltning av samfälligheter.

Ibland är det nödvändigt att även titta på:

- Lagen om införande av Vattenlagen (1983:292), VP.
- Vattenrättsförordningen (1983:788), VF.
- Lag om införande av Miljöbalken (1998:811), MP.
- Lag om införande av Lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet (1998:813), LSVP.
- Anläggningslagen (1973:1149), AL.
- Lag om införande av anläggningslagen och Lagen om förvaltning av samfälligheter (1973:1151)

Förvaltning av samfälligheter bildade enligt Dikningslagen (1879:29)

Deltagarna utgör en samfällighet. De markavvattnings-samfälligheter som bildats enligt Dikningslagen ska förvaltas enligt den lagens bestämmelser, de är en juridisk person och kan uppträda i domstol.

Några bestämmelser om förvaltning finns inte om företaget har färre än sex deltagare. Förrättningsmannen kan vid förrättning även ha bestämt att var och en ska ansvara för underhåll av en viss sträcka. Med ett sådant villkor finns ingen anledning att ha bestämmelser om förvaltning.

Syssloman

Är deltagarna i företaget fler än fem ska de utse en syssloman som ska sköta underhållet, § 74 Dikningslagen. Val av syssloman ska anmälas till Länsstyrelsen.

Syssloman enligt Dikningslagen har mandat att bestämma om underhåll, utföra underhåll och därefter debitera deltagarna. Det finns inget krav på mandatperiod, men det är lämpligt med minst 2 år eller den tid som bestämts som tid mellan två ordinarie stämmor.

Stadgar

Markavvattnings-samfälligheter hanteras enligt bestämmelser i Dikningslagen och vad som står i tillståndet (förrättningen) och har inga separata stadgar.

Röstning

Vid val av syssloman har deltagarna rösträtt efter de andelstal de har i samfälligheten. För beslut i andra frågor finns inga föreskrifter. Det är vanligt att deltagarna kommer överens om att de ska förvaltas enligt reglerna i 1918 års vattenlag som är mera utförliga och till exempel väljer en styrelse.

Utdebitering av kostnader

Sysslomannen ska debitera ut kostnader till deltagarna enligt en debiteringslängd.

Skatt

Samfälligheter enligt Dikningslagen är inget skattesubjekt och därmed inte heller skyldiga att lämna deklaration (juridisk kod 98). Plikten att deklarerat åligger deltagarna i samfälligheten.

Organisationsnummer

Markavvattnings-samfälligheter tillkomna enligt Dikningslagen eller Äldre Vattenlagen har inget organisationsnummer. De är dock en juridisk person och finns arkiverade i offentliga register på Länsstyrelsen respektive Lantmäteriet.

Det är möjligt för Skatteverket att tilldela dessa företag ett organisationsnummer. Blankett finns på Skatteverkets hemsida. Ange att det är ansökan enligt lagen 1974:174, företagets namn, juridisk kod är 98 samt styrelsens ledamöter.

Förvaltning av samfälligheter bildade enligt Äldre vattenlagen (1918:523)

De markavvattnings-samfälligheter som bildats enligt Äldre vattenlagen, ÄVL, ska förvaltas enligt den lagens bestämmelser, de är en juridisk person och kan uppträda i domstol. Den här förvaltningsformen är den absolut vanligaste då de allra flesta förrättningar skedde under åren då den gällde.

Deltagarna utgör en samfällighet. Så länge det bara är två deltagare så måste de komma överens om förvaltningen av företaget.

Styrelse

Är det fler än två deltagare ska de välja en styrelse. För att styrelsen ska bli behörig att sköta företagets angelägenheter ska den anmälas till Länsstyrelsen. Det finns inget krav på mandatperiod, men det är lämpligt att mandat-tiden för ledamöter är minst 2 år eller den tid som bestämts som tid mellan två ordinarie stämmor.

Styrelsen har enligt 1918-års lag mandat att bestämma om underhåll, utföra underhåll och därefter debitera deltagarna för kostnaderna.

Stadgar

Markavvattnings-samfälligheter hanteras enligt Äldre vattenlagen och vad som står i tillståndet (förrättningen) och har inga separata stadgar. För de som följer 1918-års vattenlag finns ett PM till hjälp som Lantbruksstyrelsen sammanställde 1981, se Bilaga 1.

Det är fritt för deltagarna att anta stadgar med mer detaljerade bestämmelser som antal styrelseledamöter och suppleanter, deras mandattid och sättet för kallelse av deltagarna. Stadgarna får inte strida mot lagen. De ska även skickas in till Länsstyrelsen som ska granska och fastställa dem för att de ska vara giltiga. Detta går att läsa mer om i 7 kap. 61 §§ ÄVL. Vem som tecknar firman bestäms vid varje ordinarie sammanträde med deltagarna och protokollförs.

Det finns markavvattnings-samfälligheter som förvaltar beslut om vattenreglering, till exempel för bevattning och vattenkraft. I dessa fall ska stadgar antas, se 3 kap. 12 §§ Äldre vattenlagen.

Röstning

Det är styrelsen som bestämmer om underhåll. Röstning kan däremot bli aktuell kring hantering av massor, om de ska läggas upp eller köras bort.

Rätten att rösta vid ett sammanträde har begränsningsregler, se 3 kap. 22 § ÄVL. Varje deltagare har rösträtt efter andelstal. Det finns dock en begränsning att en deltagares röstetal inte får överstiga mer än 1/5 av det sammanlagda röstetalet för samtliga närvarande deltagare. Röstberättigad är fastighetens ägare. Har en fastighet flera ägare företräds den av en av dem med fullmakt från samtliga ägare. Har en deltagare skuld har den inte heller någon rösträtt.

Om samtliga närvarande deltagare är överens så kan de av praktiska skäl använda huvudtalsmetoden, ett huvud = en röst. Tänk på att ett nytt beslut måste tas inför varje röstning.

Utdebitering av kostnader

Styrelsen ska upprätta en debiteringslängd. Den ska läggas fram på sammanträdet men behöver inte godkännas. Däremot ska det stå i kallelsen att den ska framläggas.

Den ska innehålla:

- Fastigheter med fastighetsbeteckning och lagfarna fastighetsägare.
- Fastighetens andel i samfälligheten.
- Vilket belopp (andel av totala beloppet) som varje deltagare ska betala för underhållet och hur mycket som utgör moms.
- Totala beloppet som ska uttaxeras och sista betalningsdag.

Det är bra att i kallelsen även ange när betalning senast ska ske. Det är lämpligt med betalning i förskott eller inom 14 dagar för att hinna få in pengar till en entreprenörs faktura.

Styrelsen bestämmer om de vill debitera i förskott eller efter ett underhåll. Samfälligheter som är mycket aktiva och har ett regelbundet underhållsbehov kan även ha årliga inbetalningar från deltagarna så att det finns en kassa för att betala det löpande underhållet. Ett exempel; ett underhåll kostar 50 000 kronor, och styrelsen vill ha 25 000 kronor i kassan. Då gör de en debiteringslängd för 75 000 kronor.

Debiteringslängd gäller som betalningsföreläggande, vilket medför att kronofogden kan agera direkt. Glöm inte att skriva datum på den.

Skatt

Samfälligheter enligt Dikningslagen och Äldre Vattenlagen är inget skattesubjekt och därmed inte heller skyldiga att lämna deklaration (juridisk kod 98). Plikten att deklarera åligger deltagarna i samfälligheten. Avdrag för moms kan göras av enskilda delägare som har till exempel lantbruk.

Organisationsnummer

Markavvattnings-samfälligheter tillkomna enligt Dikningslagen och Äldre Vattenlagen har inget organisationsnummer. De är dock en juridisk person och finns arkiverade i offentliga register på Länsstyrelsen respektive Lantmäteriet.

Det är möjligt för Skatteverket att tilldela dessa företag ett organisationsnummer. Blankett finns på Skatteverkets hemsida. Ange att det är ansökan enligt lagen 1974:174, företagets namn, juridisk kod är 98 samt styrelsens ledamöter.

Här har bebyggelsen gjort det svårt att underhålla diket (foto Alva Agger).

Förvaltning av samfälligheter bildade enligt Vattenlagen (1983:808)

Samfälligheter bildade enligt Vattenlagen ska förvaltas enligt Lagen om förvaltning av samfälligheter, se nedan.

Förvaltning av samfälligheter bildade enligt Lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet och Miljöbalken

Samfälligheter bildade enligt Lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet och miljöbalken ska förvaltas enligt Lagen om förvaltning av samfälligheter, se nedan.

Förvaltning enligt Lag (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter

Vid förvaltning enligt Lag om förvaltning av samfälligheter, LFS, används begreppet delägare. Alltså av personlig art istället för deltagare (fastighet) som används i vattenlagstiftningen (Dikningslagen, Äldre vattenlagen, LSV och Miljöbalken). I praktiken är det dock ingen skillnad eftersom det är fastighetsägare som kallas till sammanträde. Förändringen beror på att enligt Vattenlagen kan även andra än fastigheter delta i samfälligheter, som väghållare och huvudman för allmän VA-anläggning.

Det kan vara antingen delägarförvaltning eller föreningsförvaltning:

LFS delägarförvaltning

Bestäms inget annat när samfälligheten bildas så kommer förvaltning att ske genom delägarförvaltning. Delägarförvaltning kräver enighet, det vill säga alla delägarna måste komma överens. Det gäller även de som inte kommer till sammanträde där beslut tas, vilket kan innebära mycket extra arbete att få alla att till exempel skriva under protokollet.

Här finns inga stadgar, behov av röstning eller andra bestämmelser eftersom alla måste vara överens. Kan delägarna inte enas i en fråga om förvaltningen ska, om någon delägare begär det, lantmäteriet hålla sammanträde med delägarna för att avgöra frågan. Sammanträdet har bara syfte att enas i den aktuella frågan, inte förvaltning i övrigt. Den som begärt det får betala arvudet. I längden blir det dyrt att ta in en lantmätare varje gång. Finns det flera delägare rekommenderas därför att på sammanträdet samtidigt ordna föreningsförvaltning, se 7 § LFS.

Eftersom delägarförvaltning kräver enighet lämpar det sig bara för mindre företag. Eftersom det är den förvaltningsform som tillämpas per automatik vid en omprövning kan det vara bra att tänka på att ändra förvaltningsform inför eller i samband med en omprövning av samfälligheter. Läs mer på sidan 11.

LFS föreningsförvaltning

Om någon begär att förvaltningen ska ske via föreningsförvaltning ska en samfällighetsförening bildas. Detta sker genom att en delägare skriver till Lantmäteriet och yrkar att en sammanträdesledare ska förordnas. Det behöver inte vara en lantmätare, men det är bra om hon eller han har vana av föreningsarbete. Det är givetvis bra att även ha kunskap om markavvattningsföretag.

Efter sammanträdet ska sammanträdesledaren skicka in stadgar och utdrag från protokollet där styrelsevalet framgår till Lantmäteriet, samfällighetsregistret i Norrtälje för godkännande av stadgar och registrering av styrelsen. Innan Lantmäteriet handlägger och registrerar samfällighetsföreningen ska en ansökningsavgift betalas.

Styrelse

Styrelsen har hand om föreningens angelägenheter i överensstämmelse med LFS, stadgar och beslut från föreningsstämman. Styrelsen ska anmälas till Lantmäteriet, och är sen behörig att företräda föreningen i förhållande till tredje man. Styrelsen måste däremot få mandat på en stämma med delägarna för att kunna företräda föreningen i samband med en detaljplan, inför domstolar och andra myndigheter. Tänk på att skriva in det i ett protokoll!

Styrelsen föreslår en budget. I denna ingår behovet av underhåll, och den ska godkännas av stämman. Styrelsen vid föreningsförvaltning har alltså inte samma starka mandat att självständigt sköta samfälligheten som en styrelse enligt Äldre vattenlagen. Godkänner inte stämman budgeten så är det svårt för styrelsen att fortsätta sitt arbete. En delägare kan även klandra ett stämmobeslut enligt 53 § Lag om förvaltning av samfälligheter.

Stadgar

Samfällighetsföreningar har stadgar. På Lantmäteriets hemsida finns standardstadgar att tillgå, och det är bra om deltagarna först själva går genom och föreslår text som är anpassat för dem.

Röstning

Vid omröstning har varje närvarande medlem en röst oavsett hur många fastigheter hon äger, men om frågan har ekonomisk betydelse ska omröstning ske efter andelstal om någon delägare begär det. En delägars röstetal får dock inte överstiga 1/5 av det sammanlagda röstetalet för samtliga närvarande röstberättigade delägare. Rösträtt kan utövas genom ombud, men ett ombud får inte företräda mer än en delägare.

Utdebitering av kostnader

Innan en utdebitering får ske ska styrelsen upprätta en utgifts- och inkomststat för föreningen, det vill säga en budget. Kostnader, intäkter och mervärdeskatt ska redovisas för delägarna vid sammanträde för godkännande. Med denna som grund kan debitering göras i förskott och skapa en fond så att underhållsåtgärder kan genomföras under kommande period.

Delägarnas respektive andel utdebiteras genom att styrelsen upprättar och på sammanträdet lägger fram debiteringslängd. Denna ska innehålla:

- Fastigheter med fastighetsbeteckning och lagfarna fastighetsägare.
- Fastighetens andel i samfälligheten.
- Vilket belopp (andel av totala beloppet) som varje delägare ska betala för underhållet och hur mycket som utgör moms.
- Det totala beloppet som ska uttaxeras och sista betalningsdag.

Debiteringslängd gäller som betalningsföreläggande, vilket medför att kronofogden kan agera direkt. Glöm inte att skriva datum på den.

Skatt

En föreningsförvaltnings samfällighet är inte momspliktig om den bara bedriver verksamhet kopplad till tillståndet. Avdrag för moms kan göras av enskilda delägare som har till exempel lantbruk.

Organisationsnummer

Lantmäteriet tilldelar föreningen ett organisationsnummer om de begär det när föreningsförvaltning bildas.

Förvaltning enligt överenskommelser

Det finns inga bestämmelser om hur förvaltning ska ske av gemensamma vattenanläggningar som tillkommit utan förrättning, det vill säga utan tillståndsprövning. I flera fall finns det en överenskommelse om samarbete och kostnadsfördelningslängd. Problemet med dessa är att de är kopplade till de personer som undertecknat överenskommelsen. De förfaller om de inte bevakas i samband med att fastigheter byter ägare och vattenanläggningens funktion kan äventyras. Om nya fastighetsägare inte vill acceptera överenskommelsen får varje fastighetsägare sköta de vattenanläggningar som finns på den egna fastigheten.

ÄNDRA PÅ ETT TILLSTÅND

Ändring av tillstånd sker genom ansökningsmål vid mark- och miljödomstol, vilket utöver avgiften till domstolen kan innebära kostnader för till exempel kungörelser. Berörda andra än deltagarna bör domstolen kunna hantera det enligt reglerna om stämningssmål.

Fastställ överenskommelser

Överenskommelse kan träffas för åtgärder som endast i ringa mån påverkar vattenanläggningen eller kostnadsfördelningen. Det kan gälla delaktighet, andelstal eller att en samfällighet ska upphöra, se 7 kap. 18 § Lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

En överenskommelse kan sedan fastställas av mark- och miljödomstol. Om en tillfällig syssloman tagit fram en aktuell kostnadsfördelningslängd kan hon få i uppdrag att fastställa den.

Det går att lagligförklara

Det går även att lagligförklara förändringar av den gemensamma vattenanläggningen som skett före Miljöbalken trädde i kraft. Det kan till exempel vara att ledningar flyttats för att möjliggöra bebyggelse eller fördjupningar som skett vid underhåll.

Att ompröva tillståndet

Tillståndet omfattar en vattenanläggning med eventuella anordningar och en samfällighet som ska förvalta det. Ska omfattningen eller dimensioner av anläggningen ändras, anläggningen flyttas för att anpassas till bebyggelse, eller samfälligheten ändras så krävs en omprövning av tillståndet. Att göra åtgärder inom båtnadsområdet innebär inte att tillståndet behöver omprövas om kostnadsfördelnings-

längden ska vara oförändrad. Båtnadsområdet, det vill säga den mark som fick nytta av att företaget tillkom, var ett hjälpmedel vid förrättningen för att ta fram deltagande fastigheter och deras andelar.

Alla tillstånd kan omprövas, men möjligheten infördes först 1983 med Vattenlagen. Därför kan det ligga äldre markavvattningsföretag under nyare. Det är det senaste tillståndet som gäller, och skulle det bli föremål för omprövning är det lämpligt att samtidigt hantera de äldre tillstånden. Vid en omprövning är det lämpligt att även fastställa en uppdaterad kostnadsfördelningslängd.

Om samfälligheten ska upphöra ska det framgå av ansökan vem som tar över ansvaret för vattenanläggningarna. Underhållsskyldigheten finns kvar på samma sätt som innan. Skillnaden är att istället för att ha en samfällighet som sköter underhållet fördelas det ansvaret på flera fastighetsägare. Om avsikten är att vattenanläggningen inte ska underhållas krävs en ansökan om utrivning. Tillstånd ges om ingen annan lider skada av en utrivning, men någon som är beroende av att den är kvar kan då ange att de vill ta över den.

Diket är dimensionerat så att vattenytan inte ska stiga för högt under vegetationsperioden och skada växternas rötter (foto Anuschka Heeb).

Ny förvaltning efter omprövning

När markavvattningssamfälligheter bildade enligt Dikningslagen eller Äldre vattenlagen har omprövats enligt 7 kap. 17 § L Lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet eller en överenskommelse fastställts enligt 18 § samma lag, ska de förvaltas enligt Lag om förvaltning av samfälligheter, LFS. Se 11 § Lag (1998:813) om införande av lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Förvaltning enligt LFS innebär att delägarförvaltning tillämpas tills något annat blir bestämt, det vill säga att det bildas föreningsförvaltning.

Det är viktigt att informera berörda om att det blir en ändrad förvaltning vid en omprövning och de förändringar det kan innebära. Det är sällan lämpligt med delägarförvaltning, så det är skäligt att den som vill göra en åtgärd som kräver omprövning även står för kostnaderna att gå över till föreningsförvaltning.

Bilda samfällighetsförening själv

Att bilda en samfällighetsförening inom domstolsprocessen för omprövning är inte möjligt. Det går däremot att gå händelserna i förväg och bilda en samfällighetsförening innan omprövningen sker.

Markavvattnings-samfälligheter är sådana som kan förvärva rättigheter och ikläda sig skyldigheter, vilket är en förutsättning för att tillämpa lag (1973:1151) om införande av anläggningslagen (1973:1149) och Lag om förvaltning av samfälligheter. I 19 § om införande av Anläggningslagen står att den är tillämplig på Vattenlagen. Här ges ett undantag från 20 § Lag om förvaltning av samfälligheter genom att sammanträdesledare inte behöver utses via förordnade av Lantmäteriet. Denna process ska vara genomförd innan en eventuell omprövning, då det efter omprövning inte går att använda detta undantag.

Innan en omprövning kan deltagarna alltså själva hålla sammanträdet, anta stadgar med mera och skicka till Lantmäteriet för registrering. På så sätt kan både tid och pengar sparas. Då finns även en samfällighetsförening klar att förvalta det nya företaget som bildas vid omprövningen.

Ett tips är att reservera tänkt namn på samfällighetsföreningen hos Lantmäteriet innan sammanträdet, så det inte är upptaget för då får sammanträdet tas om. Firmanamnet måste innehålla ordet "samfällighetsförening". Till exempel "Yxbäckens dikningsföretag" kan bli "Yxbäckens dikningsföretags samfällighetsförening".

Tillgångar och skulder

Då förvaltningen ändras vid omprövning bör tillgångar och skulder överföras till den nya samfällighetsföreningen. Även andra åtaganden ska föras över till den nya föreningen när den registrerats. Görs inte detta kan det bli "glapp" i hanteringen. Det blir oklart vem som ska svara gentemot domstolen om omprövningsprocessen är igångsatt.

Enligt 20§ i Lag om införande av lagen om förvaltning av samfälligheter ska samfällighetsföreningen anses ha övertagit samtliga tillgångar och förpliktelser. Detta sker när samfällighetsföreningen registreras. Styrelsen ska sammanställa uppgifterna inför övergången.

Ta beslut på stämman om att föra över tillgångar till den nya samfälligheten som är under prövning. Om detta inte görs frivilligt så svarar det nya företaget inte för det äldre företags förpliktelser.

Ta även beslut om kostnader för omprövning. Den kostnadsfördelningslängd som gäller för den gamla samfälligheten är många gånger flera decennier gammal och inte representativ. Det bästa är om deltagarna enas om att fördela kostnaderna enligt den nya kostnadsfördelningslängden. Då belastas de fastigheter som haft nytta av samfälligheten de senaste åren.

UPPLÖSNING AV SAMFÄLLIGHET

Markavvattnings-samfälligheten finns för att hantera den gemensamma vattenanläggningen. Det är viktigt att inte glömma att vattenanläggningen finns kvar även om samfälligheten upplöses. Skyldigheten att underhålla finns kvar, och den enda skillnaden blir att istället för att gemensamt ansvara för och underhålla vattenanläggningen, så faller ansvaret på enskilda fastighetsägare istället.

Inget utträde ur en markavvattnings-samfällighet

Det förekommer att deltagare frågar om de kan utträda ur samfälligheten, till exempel när markanvändningen har ändrats. Deltagaren kan själv ansöka om omprövning med syfte att utgå men det är inte troligt att det godkänns eftersom någon annan då får högre andel av de gemensamma kostnaderna.

Enligt anläggningslagen finns bestämmelser om utträde ur en samfällighet. Någon motsvarande bestämmelse fanns inte i Vattenlagen, Miljöbalken eller Lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. I Regeringens proposition med förslag till ny vattenlag, anges att skälet var att en deltagares utträde inte medför att nyttan av företaget ökar för övriga deltagare. Ett utträde skulle snarare innebära en försämring genom att de andras andel i drift- och underhållskostnaderna ökar.

Upplösning av samfällighet bildad enligt DL och ÄVL

När en omprövning skett av en markavvattnings-samfällighet som bildats enligt Dikningslagen eller Äldre vattenlagen ska en samfällighet enligt Lagen om förvaltning av samfälligheter anses bildad. Bestämmelser om hur den gamla samfälligheten samtidigt ska hanteras finns inte i vattenlagstiftningen. Det innebär att en samfällighet kan finnas kvar även om tillståndet har upphört. I praktiken har det oftast inte någon betydelse.

Ett alternativ är att först ansöka om utrivning. Den nya samfälligheten kommer då överens om att ta över vattenanläggningen och underhållsskyldigheten. Samtidigt kommer de överens om att använda 7 kap.18 § Lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet om att lägga ner den gamla samfälligheten. En överenskommelse om att en samfällighet ska upphöra har samma verkan som ett tillstånd om den godkänns av mark- och miljödomstol.

Skulder och tillgångar bör fördelas enligt den kostnadsfördelningslängd som gällde inför omprövningen, men det är många gånger inte praktiskt genomförbart då många fastigheter kan vara avregistrerade. Det bästa är om deltagarna enas om att föra över tillgångar och skulder till den nya samfälligheten och fördela kostnaderna enligt den nya kostnadsfördelningslängden. Då belastas de fastigheter som haft nytta av samfälligheten de senaste åren.

Upplösning av samfällighetsförening bildad enligt LFS

Bestämmelser om upplösning av samfällighetsförening finns i 61 – 65 §§ Lag om förvaltning av samfälligheter. En samfällighet ska upplösas när den anläggning som förvaltas av föreningen upphör att bestå. Samfällighetsföreningen får inte upplösas förrän alla skulder betalats. Överstiger tillgångarna skulderna vid upplösningen, ska överskottet skiftas mellan delägarna enligt de grunder som föreningsstämman beslutat. Bestämmelser om rätt för Lantmäteriet att förordna om upplösning av en samfällighetsförening finns i anläggningslagen.

NÄR GÅR DET ATT FÖRORDNA EN TILLFÄLLIG SYSSLOMAN?

En samfälld vattenanläggning ska hanteras av en vald syssloman om de tillkommit enligt Dikningslagen, eller en styrelse om de tillkommit senare. Dessa ska företräda samfälligheten i olika sammanhang och genomföra underhåll i enlighet med tillstånd och lagstiftning. När det finns en risk att en vattenanläggning påverkas på ett oönskat sätt eller att brist på underhåll skadar något intresse, är det extra viktigt att det finns en aktiv förvaltning.

Finns det ingen vald syssloman eller styrelse, eller om de avgått, är det viktigt att de som ingår i samfälligheten först själva försöker välja nya ledamöter.

Skulle det inte lyckas så kan Länsstyrelsen i vissa fall förordna en tillfällig syssloman. Den tillfälliga sysslomans huvuduppgift är att försöka få till en fungerande styrelse som förvaltar anläggningen. Tills detta är klart är det den tillfälliga sysslomannen som förvaltar anläggningen och har befogenheter enligt den lagstiftning som gäller för vattenanläggningen. Förordnandet gäller till dess att samfälligheten valt en syssloman eller styrelse.

Alla är skyldiga att betala för sysslomans arbete, vilket borde vara en drivkraft att så snabbt som möjligt aktivera samfälligheten, välja en egen styrelse och själva sköta förvaltningen.

Förvaltning enligt Dikningslagen 1879

Samfälligheter ska enligt Dikningslagen förvaltas av en av samfälligheten vald syssloman om det är fler än 5 deltagare. I de fall sysslomannen har avgått eller av någon annan anledning inte blivit vald kan Länsstyrelsen om någon deltagare önskar det förordna en tillfällig syssloman.

§ Vad säger lagen?

Dikningslagen 74 §

"Har syssloman afgått, och är ej anmälan gjord om val af annan i den afgångnes ställe, ege konungens befallningshafvande eller domstol att, der i förekommande fall sådant yrkas af någon, hvars rätt är i fråga, förordna syssloman att i målet svara."

Vi tolkar "vars rätt är i fråga" som bara deltagare. Hade någon annan fått nytta när vattenanläggningen kom till så hade de varit deltagare.

Förvaltning enligt 1918 års vattenlag

Om det är två deltagare så krävs enighet, de måste komma överens. Samfälligheter med fler än två deltagare ska enligt Äldre vattenlagen förvaltas av en styrelse.

Länsstyrelsen kan förordna en tillfällig syssloman om det inte finns en styrelse och om någon deltagare begär det. Det gäller även om en vald styrelseledamot har avgått eller om mandattiden utgått för någon ledamot och fyllnadsvalet inte ägt rum så att styrelsen är beslutsför.

§ Vad säger lagen?

Äldre vattenlagen 3 kap. 17 §

"Har av deltagarna vald styrelseledamot avgått eller den tid, för vilken han blivit vald, gått till ända utan att anmäla om nytt val skett, och är styrelsen med kvarstående ledamöter ej beslutsför, äge Länsstyrelsen på yrkande av någon, vars rätt kan vara beroende därav, att behörig styrelse finnes, förordna syssloman att, intill dess efter inkommen anmälan om verkställt val förordnandet återkallas, antingen ensam eller jämte de styrelseledamöter, som må finnas, handhava de med företaget angelägenheter och företräda deltagarna på sätt om styrelsen finnes nedan stadgat."

Vi tolkar "vars rätt är beroende av" som bara deltagare. Hade någon annan fått nytta när vattenanläggningen kom till så hade de varit deltagare.

Förvaltning enligt 1983 års vattenlag, Lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet och Miljöbalken

Samfälligheter som bildats enligt Vattenlagen, Lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet eller Miljöbalken ska förvaltas enligt lagen om förvaltning av samfälligheter, LFS. Det gäller även när äldre tillstånd omprövas för till exempel bebyggelse eller anläggning av åtgärder som våtmarker.

Två förvaltningsformer finns; delägarförvaltning och föreningsförvaltning.

Delägarförvaltning innebär att alla delägare behöver komma överens för att fatta beslut, och då kan Länsstyrelsen inte förordna en tillfällig syssloman.

Tillämpas föreningsförvaltning och ett styrelseledamotuppdrag har upphört eller om en ledamot är förhindrad att utöva uppdraget så att styrelsen inte längre är beslutsför, kan Länsstyrelsen förordna en syssloman i sådan ledamots ställe. Finns ingen styrelse får sysslomannen ensam ha hand om föreningens angelägenheter.

§ Vad säger lagen?

Lagen om förvaltning av samfälligheter 33 §

”Har styrelseledamots uppdrag upphört eller är styrelseledamot är förhindrad att utöva uppdraget och är styrelsen ej beslutsför, får Länsstyrelsen förordna syssloman i sådan ledamots ställe.”

Här skiljer det sig mot Dikningslagen och Äldre vattenlagen då vem som helst som är beroende av att samfälligheten har en fungerande styrelse kan begära att en syssloman utses. Länsstyrelsen kan även utse en syssloman på eget initiativ.

ANSÖKAN OM SYSSLOMAN

Ansökan om att få förordnat en tillfällig syssloman skickas till länsstyrelsen. Ange markavvattningsföretagets och samfällighetens namn, anledning till ansökan och kontaktuppgifter.

Länsstyrelsen tar beslut

Länsstyrelsen ska kontrollera vilken förvaltning som gäller och att sökande har rådighet, det vill säga rätt att begära ett förordnande av tillfällig syssloman. De ska även kontrollera att det inte redan finns en av samfälligheten vald syssloman eller beslutsför styrelse.

Länsstyrelsen beslutar om att förordna en person med för ändamålet relevant kompetens som ska försöka få till stånd en beslutsför styrelse. Det finns inga formella krav, men det är viktigt att personen har kunskap och vana av föreningsarbete. Det är givetvis bra att även ha kunskap om markavvattnings-samfälligheter och underhåll av vattenanläggningar.

När Länsstyrelsen har tagit sitt beslut ska de underrätta sökanden och övriga deltagare om det. För att göra detta måste Länsstyrelsen först ta fram en lista på vilka som är med i samfälligheten. Juridiskt är det de som finns med i senast fastställda kostnadsfördelningslängd, men det är bäst om Länsstyrelsen tar fram en sändlista med alla som har hela eller delar av fastigheter inom båtnadsområdet. Då är risken väldigt liten att någon missas.

Myndigheten bestämmer själv om underrättelsen ska ske genom vanligt brev, genom delgivning eller om det ska kungöras. Förvaltas samfälligheten enligt Äldre vattenlagen ska Länsstyrelsen alltid kungöra sitt beslut i tidning, se 3 kap. 17 § Äldre vattenlagen. I de flesta fallen skickar Länsstyrelsen sitt beslut till alla vilket är mycket bra. Det underlättar för markägare att prata med varandra innan och eventuellt kunna aktivera sin samfällighet själv. Idag är det inte heller många som läser kungörelser.

I beslutet ska även anges att beslutet kan överklagas till förvaltningsrätten. Överklagas inte beslutet vinner det laga kraft, och den förordnade sysslomannen kan då börja sitt uppdrag. Förordnandet gäller till dess att en vald syss-

loman eller styrelse är på plats. Ansvaret är personligt, så det är lämpligt att en syssloman har en ansvarsförsäkring.

Informera om kostnaderna!

Länsstyrelsen ska i sitt beslut informera om arvodet och andra kostnader som kan uppstå för till exempel resor och lokal.

Arvodet till syssloman bestäms av Länsstyrelsen. Den som får en fråga om att bli förordnad ska ange en timkostnad och Länsstyrelsen bedömer om arvodet är rimligt och informerar sen berörda om kostnaden. Vanligtvis är arvodet en timkostnad för den som förordnas, och antalet timmar tickar iväg beroende på hur samarbetsvillig samfälligheten är. Är det ett omfattande arbete som drar ut på tiden kan det bli aktuellt att få delfakturera och det är bra om Länsstyrelsen informerar om detta.

Enligt Äldre vattenlagen ska arvodet betalas av deltagarna. Det innebär det att den förordnade sysslomannen måste ta fram en uppdaterad kostnadsfördelningslängd och sedan fakturera deltagarna var och en. Det går givetvis att komma överens om att fakturan skickas till samfälligheten, men det förutsätter att det finns någon att skicka fakturan till.

Enligt Lag om förvaltning av samfälligheter ska arvodet betalas av samfälligheten. Därefter får den valda styrelsen själva debitera ut kostnaden på delägarna. Kan ingen styrelse väljas kan sysslomannen lägga fram en debiteringslängd och fakturera respektive delägare.

ATT FÅ IGÅNG EN FUNGERANDE FÖRVALTNING

När Länsstyrelsens beslut har vunnit laga kraft kan du som förordnad syssloman börja ditt uppdrag. Syftet är att få en aktiv förvaltning med syssloman enligt Dikningslagen, eller en styrelse enligt senare lagstiftning. Nedan finns en beskrivning på de olika steg som kan ingå. Det är tänkt som ett stöd för dig som blir förordnad som tillfällig syssloman. Det är även ett stöd om deltagarna själva tar tag i det. Läs även mer i ”Äga och förvalta diken” (LRF 2014).

Det är viktigt att titta i fält tillsammans (foto Alva Agger).

Förvaltning

Börja med att kontrollera vad som gäller för den aktuella vattenanläggningen och läs på om den förvaltningsformen som är aktuell för samfälligheten.

Läs genom akten

Förrättningsakten innehåller förutom ritningar protokoll från inledande möten, utlåtandet där vattenanläggningen och deltagarkretsen beskrivs och hur det skulle genomföras och förvaltas. Dessutom innehåller akten värdering av marken och en kostnadsfördelningslängd för framtida underhåll.

Läs in dig på tillståndet (förrättningsakten) och framförallt utlåtandet. Markavvattningssamfälligheter finns inte registrerade på fastigheter. De finns istället arkiverade i offentliga register beroende på under vilken lagstiftning de tillkom:

- Förrättningar som handlades enligt Dikningslagen finns arkiverade hos Lantmäteriet.
- Förrättningar som handlades enligt Äldre vattenlagen och Vattenlagen finns arkiverade hos Länsstyrelsen.

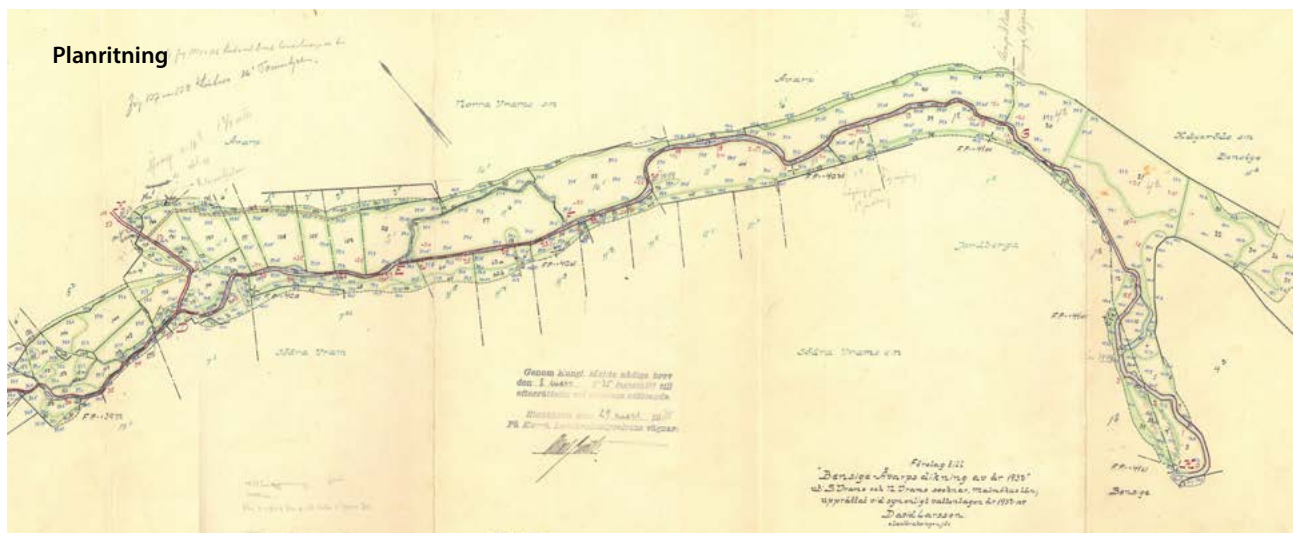
- Tillstånd till markavvattning som beslutats av Länsstyrelsen, och omprövningar enligt Vattenlagen, finns arkiverade hos Länsstyrelsen.
- Tillstånd till markavvattning och omprövningar finns arkiverade hos domstolen och ofta har Länsstyrelsen en kopia.

Kontrollera om det finns eventuella antagna stadgar enligt Äldre vattenlagen respektive samfällighetsföreningens stadgar enligt LFS, överenskommelser, uppdaterade kostnadsfördelningslängder med mera. Dels hos myndigheten och dels hos enskilda fastighetsägare.

De flesta markavvattningsföretag genomfördes då de fick statliga stöd, men det finns exempel där de inte utförts inom angiven tid, eller inte alls.

Ta reda på dikets lagliga utformning

Om diket någon gång har varit föremål för förrättning eller på annat sätt tillståndsprövats, så finns det ritningar som visar vattenanläggningen; om det ska vara öppet dike eller rörledning, omfattning, bottennivå och tvärsnitt med ett dikes bottenbredd och släntlutning, eller en rörlednings dimension.

Det är viktigt att jämföra de befintliga förhållandena med de som finns angivna på ritningar och i akt. I de allra flesta fall har det skett förändringar som påverkat den ursprungliga utformningen. Dikets form och funktion kan ha förändrats genom naturlig erosion och marksjunkning. Åtgärder som utfördes för ny markavvattning före 1986 gjordes under en tid då det inte krävdes tillstånd och om anläggningen är utförd efter de regler som gällde då, så är den laglig. Det innebär att vattenanläggningar ska underhållas till de dimensioner som de fick före 1986.

Ritningar kan också ha tagits fram i samband med gemensamma fördjupningar vid tidigare underhåll. Det är viktigt att ha ordning på dokumentation om detta. Det kan vara ritningar eller beskrivning i protokoll eller dylikt. Höjdangivelser på äldre ritningar refererar ofta till ett lokalt höjdsystem som utgår från fixpunkter som beskrivs i handlingarna. De kan vara svåra att hitta om markanvändningen ändrats och kan i värsta fall ha försvunnit. Då får du relatera höjdsystemet till andra fasta punkter, exempelvis stenhällar, trummor eller broar som inte har ändrats, eller nivå på inkommande rörledningar.

Det har även hänt att fastighetsägare har rörlagt någon dikessträcka. Ibland finns överenskommelser om hur fördelningen av underhållskostnaderna påverkas av åtgärden. Finns inget annat överenskommit betraktas rörledningen som tillbehör till fastigheten där den ligger.

När samhällena började byggas ut på 50-talet började kommunerna bygga avloppsreningsverk. De avledde avloppsvatten (inklusive dagvatten) till vattenanläggningar som tillkommit för markavvattning. I bästa fall träffades överenskommelser om de ökade underhållskostnaderna, men i många fall finns inget skrivet. Även om ett utsläpp pågått under lång tid är det lämpligt att ta upp det med kommunen. Försök komma överens om att de gör fördröjningar och bidrar till underhållskostnader, och var extra uppmärksam vid all ny bebyggelse. Det är inte självklart att avloppsvatten och dagvatten får avledas, utan hur och när regleras i Lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Det är viktigt att vara rädd om slänterna så de inte eroderar som här (foto Tilla Larsson).

Vilka är deltagare och delägare?

I juridisk mening är det de som finns med i senast fastställda kostnadsfördelningslängd. Det vill säga den som fastställts vid förrättning eller senare av domstol.

Kostnadsfördelningslängden påverkas under åren. Ofta har fastighetsgränser ändrats, vissa fastigheter har avregistrerats och andra har tillkommit. Det är viktigt att alla som säljer fastigheter informerar köparna om att de ingår i samfälligheten, och styrelsen om att en fastighetsaffär skett.

Fastighetsreglering

Enligt rättspraxis följer båtnaden marken. Vid ändrad fastighetsindelning genom avstyckning kan båtnadsmark komma att ligga på en ny fastighet. Till exempel att marken med båtnad tillhör en annan fastighet medan brukningscentrum finns kvar med den gamla fastighetsbeteckningen. Detta innebär att kostnadsfördelningslängden behöver uppdateras.

Begreppet ”stamfastighet” används i lantmäteriförrättning för den ursprungliga fastigheten som är föremål för förrättning. När fastighetsförrättningen är avslutad upphör i normalfallet ursprungsfastigheten att benämnas stamfastighet.

Kostnadsfördelningslängd för framtida underhåll

Av planritningen framgår ett båtnadsområde. Det är den mark som fick en nytta genom förbättrad dränering vid tidpunkten då diket anlades. Oftast för att marken blev möjlig till bättre dränering, men diket kunde även medföra annan nytta som förbättrad arrondering och utsläpp av avloppsvatten. Båtnaden var ett hjälpmedel för förrättningsmannen och användes för att identifiera vilka som skulle vara deltagare i samfälligheten och för att fördela deras andelar för framtida underhållskostnader. Detta redovisas i en kostnadsfördelningslängd. Många kostnadsfördelningslängder har uppdaterats efter nya förhållanden av styrelsen, Lantbruksnämnden eller andra.

Fråga tidigare styrelseledamöter om den senast uppdaterade och använda kostnadsfördelningslängden. Om det sker mindre förändringar görs de oftast utan någon rättslig prövning för att minska kostnader.

Dessa omräknade kostnadsfördelningslängder tillämpas, men det är viktigt att ta upp dem och godkänna dem på sammanträde inför varje utdebitering. Så länge deltagarna är överens så fungerar det bra med överenskommelser, men var noga med att skriva in det i protokoll.

Eftersom kostnadsfördelningslängden ligger till grund för deltagarnas rösträtt om det skulle bli aktuellt att rösta, så är det lämpligt att du funderar på möjligheten att ta fram en aktuell kostnadsfördelningslängd inför ett sammanträde om det inte finns.

Om inte deltagarna kommer överens om en annan fördelning inför en utdebitering, eller att en ny fastställs av mark- och miljödomstol, så gäller den ursprungliga kost-

nadsfördelningslängden. Den gäller alltså även om markanvändningen förändrats efter förrättningen, till exempel om skog har planterats, och även om vissa fastigheter inte längre har någon nytta eller nya tillkommit.

Om det inte finns någon aktuell deltagarförteckning ritar du in båtnadsområdet på en aktuell fastighetskarta och gör en förteckning över alla fastigheter som ligger helt eller delvis inom området. Sedan kan information om vilka som är aktuella fastighetsägarna beställas från Lantmäteriet. Lägg till de fastigheter som finns med i den ursprungliga kostnadsfördelningslängden. De är formellt deltagare även om de inte längre har någon båtnadsmark kvar.

Vissa enklare förändringar kan du reda ut själv enligt följande exempel:

Exempel 1. En ursprunglig fastighet A har fastighetsreglerats till att bli en mindre fastighet utanför båtnadsområdet. Resterande del får ny fastighetsbeteckning B. I detta fall har A kvar det juridiska betalningsansvaret i enlighet med förrättningen, men ska befrias från delaktighet vid en uppdatering av kostnadsfördelningslängden och där ersättas av B.

Exempel 2. Vid en fastighetsreglering har de sex fastigheterna A33a, A33b, A33c, A33d, A33g och A33h slagits samman. För att få andelen för den nya fastigheten A summeras de ursprungliga fastigheternas andelar.

Exempel 3. Vid en fastighetsreglering har 2 fastigheter styckats av från fastigheten A. Då ska andelarna fördelas enligt de nya fastighetsgränserna för 3:1, 3:2 och 3:3 enligt samma princip som i förrättningen.

Dags för sammanträde

I de olika lagstiftningarna förekommer begreppen sammanträde och stämma med samma syfte. Äldre vattenlagen använder begreppen sammanträde och extra sammanträde med deltagarna. Vid delägarförvaltning enligt Lag om förvaltning av samfälligheter används begreppet sammanträde, samt föreningsstämma och extra föreningsstämma vid föreningsförvaltning. Nedan används begreppet sammanträde med deltagarna. En styrelse håller sedan styrelsesammanträde.

Var noga med kallelsen

Den tillfälligt förordnade sysslomannen ska kalla samtliga deltagare i samfälligheten till sammanträde. Förhoppningsvis har Länsstyrelsen upprättat en aktuell lista i samband med att de har kommunicerat sitt beslut.

Du ska som förordnad syssloman förvissa dig om att samtliga berörda fastighetsägare fått kallelsen. Kallelsen ska ske skriftligt till alla deltagare senast en vecka före mötet. Gärna tidigare så ökar chansen att fler kan komma. Ett alternativ till brev, särskilt för stora samfälligheter, är annonsering i dagspressen. Annonseringen måste då publiceras två veckor före mötet. Sänds kallelsen med vanligt brev kan det åtföljas av mottagningskvitto eller att be dem svara på annat sätt.

När du kallar till ett sammanträde är det viktigt att tänka på att kalla samtliga ägare till en fastighet. Inför ett sammanträde bör även andra sakägare identifieras. Det kan vara nybildade fastigheter inom båtnadsområdet som skulle ingå vid en uppdatering av kostnadsfördelningslängden. Det kan även vara andra tillståndshavare, till exempel en kommun som avleder dagvatten.

Av kallelsen ska framgå när och var sammanträdet ska hållas och att styrelseval ska genomföras. Dessutom bör kallelsen innehålla en bakgrund till förordnandet av syssloman och påminnelse om kostnader, förslag till dagordning, om det finns underhållsbehov med mera.

Förberedelse inför sammanträdet

Innan alla deltagare kallas är det en fördel att ha en så bra bild som möjligt om hur anläggningen ser ut, vilka delar som omfattas av tillståndet och vilka förändringar som har skett i anläggningen sedan tillståndet gavs. För att det ska bli tydligt för deltagarna på mötet vilka anläggningar som ingår i samfälligheten är det lämpligt att skissa in dem på en aktuell fastighetskarta.

Det kan också vara bra att veta lite mer om vad som ligger bakom svårigheten att samfälligheten inte har en fungerande förvaltning, vem som är osams med vem och varför. Beror det på underhållsbehov är det viktigt att du förklarar och tydliggör vad som gäller enligt lag. Finns det andra orsaker till osämja är det bäst att försöka lämna dem utanför sammanträdet och låta inblandade parter lösa det själva vid annat tillfälle.

Om det finns kassabok och protokollsbok från samfällighetens tidigare verksamhet, är det bra att titta i dem. Det kan även finnas skulder som ska drivas in. Betalningsansvaret gäller retroaktivt och även om fastigheter har bytt ägare.

Eftersom det ska väljas en styrelse är det också bra att prata med de olika deltagarna och fråga vilka personer som kan vara villiga att ingå i en styrelse. Tänk på att även till exempel arrendatorer kan väljas. Ta med material som kan hjälpa en ny styrelse att komma in i arbetet, som denna broschyr och de vi rekommenderar under avsnittet läs mer.

Dagordning

Dagordningen anpassas efter den förvaltningsform som förordnandet avser. Under sammanträdet kan följande punkter behandlas:

- Sammanträdets öppnande.
- Val av mötesordförande.
- Val av mötessekreterare.
- Val av två justeringspersoner att jämte ordförande justera protokollet.
- Dagordningens godkännande.
- Närvarolista.
- Om kallelsen utlysts i tid.
- Information om förordnandet av syssloman.

Förklara bakgrund, vad det innebär och vilka kostnader som kan uppstå.

- Information om markavvattningsföretaget.

Beskriv vattenanläggningen som markavvattnings-samfälligheten har ansvar för. Gärna med hjälp av en karta med aktuell fastighetsbild. Förklara hur samfälligheten ska förvaltas, ansvar och befogenheter.

- Deltagare eller delägare.

Förklara hur deltagarförteckningen har tagits fram. Redovisa både ursprungliga och nybildade fastigheter.

- Styrelseval (eller val av syssloman enligt DL):

- antal styrelseledamöter, ibland angivet i förrättningsakt eller i stadgar, annars lämpligt med 3 personer,
- antal styrelsesuppleanter om det är samfällighetsförening enligt LSF,
- mandatperiod, om det inte finns i stadgar så är det valfritt, men lämplig period är två år eller motsvarande en längre räkenskapsperiod som bestämts,
- val av styrelseledamöter och suppleanter,
- val av ordförande bland styrelseledamöterna.

- Aktförvarare och firmatecknare.

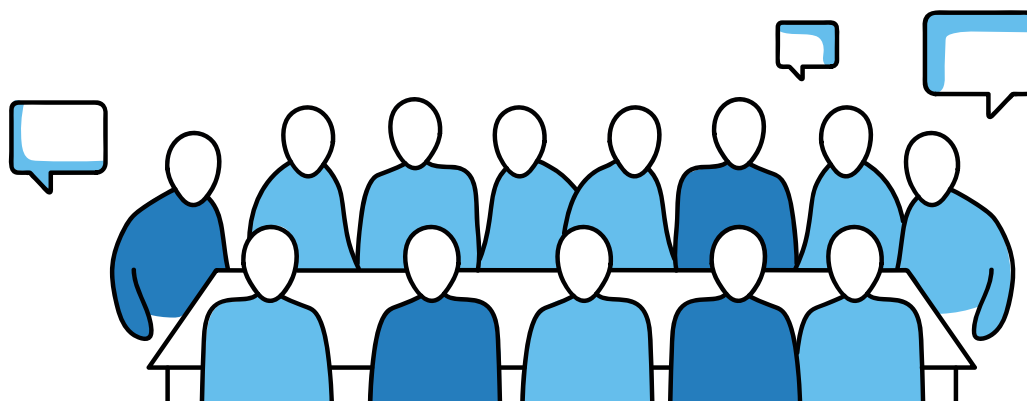
Aktförvararen samlar material om förrättningen, kallelser, protokoll med mera.

- Övriga frågor.

Dessa anpassar du till aktuella förhållanden men kan vara

- underhållsbehov,
- om det saknas en aktuell kostnadsfördelningslängd ge styrelsen i uppdrag att uppdatera kostnadsfördelningslängden, eller godkänna en som tagits fram till mötet,
- om syssloman tagit fram en aktuell kostnadsfördelningslängd kan hon eller han få i uppdrag att fastställa den vid mark- och miljödomstol,
- hur betalning ska ske.

- Sammanträdet avslutas.

Protokoll

Protokoll ska föras under sammanträdet där tagna beslut tydligt framgår, och det ska justeras.

Det är bra att skicka ut protokollet till alla, även de som inte varit närvarande, så har alla fått samma information. I annat fall ska det finnas tillgängligt hos en utsedd person senast 2 veckor efter. Det finns nämligen möjlighet i alla förvaltningsformer att överklaga beslut till mark- och miljödomstol inom 4 veckor.

Vad händer om ingen styrelse väljs?

Skulle ingen beslutsför syssloman enligt Dikningslagen eller styrelse enligt Äldre vattenlagen och Lag om förvaltning av samfälligheter komma till stånd, så fortsätter du som förordnad syssloman att handha samfällighetens angelägenheter. Förordnandet pågår tills det finns en fungerande förvaltning på plats.

Företrädd samfälligheten

Det finns olika orsaker till att någon vill ha kontakt. Det kan vara närboende som klagar på att bristande underhåll lett till skador på deras fastighet, en ny väg eller en kommun som vill släppa ut dagvatten till vattenanläggningen. En förordnad syssloman har rätt att företräda samfälligheten på samma sätt som en vald syssloman eller styrelse.

För att yttra sig i exempelvis ett planärende så måste styrelsen ha mandat från stämman om samfälligheten förvaltas enligt LFS. En styrelse för en samfällighet som förvaltas enligt Dikningslagen och Äldre vattenlagen har däremot rätt att företräda samfälligheten i sådana frågor utan stämmobeslut. Detsamma gäller då för den tillfälligt förordnade sysslomannen.

Genomför underhåll

Tillståndet ska följas och finns det behov ska underhåll genomföras och kostnader debiteras.

Fortsätt hålla sammanträde

Fortsätt arbetet med att få samfälligheten att välja en syssloman eller styrelse:

- Kalla alla kända fastighetsägare som är deltagare.
- Ange om styrelseval ska ske.
- Ange om kostnadsfördelningslängd ska godkännas.
- Ange om debiteringslängd för underhåll ska framläggas.
- Om samfälligheten förvaltas enligt Lag om förvaltning av samfälligheter ska budget godkännas av stämman.
- Föreslå om betalning för kommande underhåll ska göras i förskott eller inom 14 dagar för att hinna få in pengarna innan entreprenör ska betalas.
- Föreslå betalningsförfarande för den förordnade sysslomannens arvode.

Efterarbete

Registrera styrelse

Den förordnade sysslomannen ska anmäla val av syssloman enligt Dikningslagen och val av styrelseledamöter enligt Äldre vattenlagen till Länsstyrelsen och val av styrelseledamöter enligt Lag om förvaltning av samfälligheter till Lantmäteriets samfällighetsregister i Norrtälje. Skicka in ett utdrag ur protokollet där det framgår datum, närvarande och styrelseval.

Fakturera kostnader

Du som förordnats som tillfällig syssloman ska fakturera det arvode som Länsstyrelsen fastställt. Enligt Dikningslagen och Äldre vattenlagen ska syssloman debitera respektive deltagare, och enligt Lag om förvaltning av samfälligheter ska samfällighetens styrelse debiteras, som sedan i sin tur debiterar delägarna.

Sysslomannens kostnader ska fördelas på alla deltagare enligt kostnadsfördelningslängden om inget annat överenskommit. Moms ska specificeras på fakturan.

För att eventuella krav ska kunna hanteras av kronofogden måste all formalia i samband med kallelse, styrelseval, debiteringslängd samt utdebitering ha varit korrekt.

Avslutning av förordnandet

När val av syssloman enligt Dikningslagen respektive val av styrelse enligt Äldre vattenlagen och Lag om förvaltning av samfälligheter är registrerade, är uppdraget som förordnad syssloman slutfört.

Upprättade handlingar ska arkiveras hos den som förordnat sysslomannen, Länsstyrelsen, och en kopia av handlingarna sänds till samfälligheten.

Till slut begär sysslomannen entledigande från förordnandet hos Länsstyrelsen. Det går bra att göra via epost, men det är viktigt att det diarieförs.

LÄS MER

Heeb, A. (Red.), Johansson, T., Larsson, T., Lundmark, M. och Svensson, B. (2014). Äga och förvalta diken och andra vattenanläggningar i jordbrukslandskapet. (2:a upplagan 2019). LRF.

Larsson, T. (Red.), Heeb, A., Krook, J., Lundmark, M. och Johansson, T. (2018). Underhåll ditt dike för ett rikare odlingslandskap. Jordbruksinformation 2018-1. Jordbruksverket.

Östberg, T. (2013). Samfälligheter. Nordstedts Juridik.

BILAGA 1

PM avseende organisation och funktion för markavvattningsföretag tillkomna enligt äldre vattenlagen (1918:523)

Sammanfattning sammanställt av Lantbruksstyrelsen 1981

PM Angående ett dikningsföretags organisation och funktion	ÄVL	
<p>Enligt bestämmelserna i vattenlagen ska vid företag, där deltagarna är fler än två, företagets angelägenheter handhas av styrelse, bestående av en eller flera ledamöter, av vilka en ska vara ordförande och verkställande ledamot.</p> <p>Val av styrelse äger rum vid allmänt sammanträde med deltagare i företaget; i kallelsen till sammanträdet ska anges att sådant val ska äga rum.</p> <p>Enligt bestämmelserna i vattenlagen ska anmälan om styrelseval göras hos vederbörande länsstyrelse.</p>	7:61-65	Styrelse
<p>Det står ett företags deltagare fritt att antaga stadgar innehållande mera detaljerade bestämmelser rörande handhavandet av företagets angelägenheter. Stadgarna får icke innehålla bestämmelser, som strider mot vattenlagen eller annan lag. Dyligt stadgar är ej heller gällande med mindre desamma granskats och godkänts av vederbörande länsstyrelse.</p>	3:13	
<p>Styrelsen äger handla å deltagarnas vägnar och företräda dem inför domstolar och andra myndigheter.</p> <p>Styrelsen åligger:</p> <p>att ombesörja företagets utförande, om någon av sökandena påyrkar detta;</p> <p>att antingen själv leda eller ock med annan ingå avtal om utförande av arbete, som enligt fastställd plan ska verkställas;</p> <p>att till grund för avtal infordra anbud, varvid om möjligt anbud bör infordras från minst tre entreprenörer;</p> <p>att om annat förfaringsätt för ingående av avtal om utförandet ska tillämpas, dessförinnan inhämta deltagarnas medgivande härtill vid allmänt sammanträde;</p> <p>att kontrollera entreprenörens arbete – i den mån så finnes erforderligt med biträde av sakkunnig person;</p> <p>att tillse att i företaget ingående diken och rörledningar alltid hålles i funktionsdugligt skick samt ombesörja rensnings- och underhållsarbeten;</p>	3:18	
<p>att i mån av behov verkställa utdebitering på sätt närmare stadgas i vattenlagen;</p> <p>att över inkomster och utgifter föra fullständiga och med verifikationer försedda räkenskaper, vilka ska avslutas per kalenderår och därefter framläggas för delägarnas hörande och godkännande vid allmänt sammanträde;</p> <p>att för sistnämnda ändamål och då så eljest kan finnas nödigt kalla delägarna till sammanträde i den ordning, som föreskrives i vattenlagen;</p>	3:20	
<p>att vid alla sammanträden föra protokoll, vilket ska vara för delägarna tillgängligt senast 14 dagar efter sammanträdet;</p> <p>att i övrigt vidtaga alla de åtgärder, som kan finnas nödiga för företagets ändamålsenliga utförande och underhåll samt därvid beakta och följa de bestämmelser, som anges i vattenlagen.</p>	3:22	
<p>Anm. Denna PM avser dikningsföretag, som tillkommit i samband med laga syneförrättning och är även tillämplig beträffande invallnings- och vattenavledningsföretag. I kolumn med beteckning ÄVL har införts hänvisningar till motsvarande bestämmelser i vattenlagen. -0:0 motsv. kap: §.</p>		

Därest företaget ej blir fullbordat inom tid, som föreskrivits i synemännens utlåtande eller av vattendomstol, åligger det arbetsstyrelsen att i god tid före nämnda tids utgång hos vederbörande vattendomstol ansöka om anstånd med företagets utförande.	7:58	
Beträffande ändring av visst arbete, som i utlåtandet eller beslut rörande företaget föreskrivits, hänvisas till bestämmelserna i vattenlagen. Vederbörande förrättningsman bör rådfrågas om det lämpligaste förfaringssättet.	7:59	
Styrelsens befattning med företagets angelägenheter upphör ej med företagets utförande. Framförallt åvilar styrelsen tillse att företaget vidmakthålles och att härför erforderliga underhållsarbeten utföres.		
Yrkar någon av delägarna på rensning av i företaget ingående avlopp, bör styrelsen, om den anser åtgärden tveksam, genom t.ex. lantbruksnämnden låta undersöka det eventuella behovet därav.		
Beträffande påföljd av försummelse av underhållsskyldighet finns stadgat i vattenlagen.	13:16	
Styrelseledamöter, som genom att överskrida dem tillkommande befogenhet eller eljest uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskyndar företagets deltagare skada, svarar för skadan en för alla och alla för en.	13:17	
Rätten att handha med företaget förenade angelägenheter utövas å sammanträde med deltagarna. Ordinarie sammanträde bör i regel hållas en gång årligen, varvid föregående års räkenskaper framlägges för granskning, val eller komplettering av styrelse förrättas etc.	7:64-65	Sammanträde
Styrelsen äger, när den finner lämpligt, utlysa extra sammanträde. Sådant sammanträde är styrelsen skyldig utlysa om minst en femtedel av företagets deltagare så påfordrar.	3:24	
Sammanträde utlyses, om icke annat föreskrivits i särskilda stadgar för företaget, antingen genom skriftlig kallelse till samtliga deltagare minst en vecka före sammanträdet eller genom kungörelse, som minst 14 dagar före sammanträdet införes i minst en av ortens tidningar.		
Det åligger styrelsen att föra protokoll, som ska vara tillgängligt för deltagarna senast 14 dagar efter sammanträdet.	3:22	
Å sammanträdet äger envar deltagare – med härefter angivet undantag – rösträtt efter det andelstal (repartitionstal), som är bestämmande för hans skyldighet att taga del i kostnaderna för företagets utförande och underhåll. Rösträtt tillkommer ej deltagare, som häftar i skuld för förfallet bidrag till företaget.		
Beträffande rösträtten gäller i övrigt den begränsningen att icke någon deltagare får utöva rösträtt vid sammanträde för mera än en femtedel av deltagarnas sammanlagda, å sammanträdet företedda andelstal.	3:22	
För beslut vid sammanträde erfordras, om icke annat bestämts i särskilda stadgar, allenast enkel pluralitet i röstetal. Vid lika röstetal avgöres val genom lottning, medan i andra frågor den mening ska gälla som biträdes av de flesta röstande, eller, om jämväl antalet röstande är lika, av ordföranden vid sammanträdet.	3:22	
Deltagarna äger ej rätt att fatta beslut som innebär ändring av arbetsplanen eller av synemännens utlåtande eller av eljest i lag eller av myndigheter giva bestämmelser.		
Beslut, som fattas vid sammanträde med deltagarna, är styrelsen skyldig efterkomma, så framt det ej är stridande mot lag eller mot synemännens utlåtande. Beslut, som fattas av styrelsen eller deltagarna å allmänt sammanträde, kan överklagas genom stämning å styrelsen till allmän underrätt inom trettio dagar från beslutets dag. Av sådan klagan uppehålls dock ej verkställigheten av beslutet, så framt ej domstol annorledes förordnar.	3:20	
Vid företag, som omfattar flera av varandra oberoende samfälligheter och som handhas av gemensam styrelse, måste särskild bokföring ske för varje dylik samfällighet. Förrättningskostnader, omkostnader för styrelsen och andra för sådant företag gemensamma kostnader, föres på gemensamt konto och fördelas vid bokslutet på resp. samfälligheter.	7:60-63 3:20	Uttaxering av medel

För anskaffande av erforderliga medel för ett företags utförande eller underhåll äger styrelsen, som ovan nämnts, verkställa uttaxering.

Debiteringslängd, som för varje i företaget deltagande fastighet anger å fastigheten belöpande andel i uttaxerat belopp, ska framläggas till granskning vid i behörig ordning utlyst sammanträde med företagets deltagare. Den upprättade fördelningen ska vara verkställd i överensstämmelse med fastställd delningsgrund. Vid framläggande av debiteringslängd måste, om den verkställda debiteringen ska ha laga verkan, lagens föreskrifter nog iakttas. I kallelse (kungörelse) till sådant sammanträde bör därför särskilt anges att debiteringslängd kommer att framläggas.

Av debiteringslängd ska framgå huru och när uppbörd ska äga rum samt den räntesats, som kommer att tillämpas, då betalning icke erlägges inom föreskriven tid.

Av stor vikt är, att debiterade belopp indrives utan dröjsmål så att ej vid ombyte av ägare till någon i företaget ingående fastighet möjligheten att erhålla betalning minskar. Ny ägare är nämligen icke skyldig svara för bidrag, som förfallit till betalning mer än ett år innan han blev ägare. Har han inropat fastighet å exekutiv auktion, svarar han ej för bidrag, som förfallit till betalning för försäljningsdagen.

Enligt bestämmelserna i vattenlagen må i vederbörlig ordning uttaxerat belopp utsökas av deltagare, som trots påminnelse underlåter att betala. Ansökan om utsökning, som i detta fall sker utan domstols dom, inges till vederbörande kronofogdeämbete. 3:20

Anser någon deltagare att den framlagda debiteringslängden är oriktig, äger han klandra densamma genom att instämma styrelsen till domstol inom trettio dagar efter sammanträdet. Längden är dock, trots klandertalen, bindande, där ej domstolen annorledes förordnar. De utdebiterade beloppen kan, som ovan nämnts, utan särskild dom utsökas hos deltagarna. 3:20

Försummar styrelsen att verkställa uttaxering eller att indriva debiterade belopp, kan styrelsens ledamöter ådraga sig personlig betalningsansvarighet för företagets skulder. 3:21

Har statligt stöd beviljats till företagets utförande är deltagarna bundna av därmed förenade villkor.

I beslut angående statligt stöd föreskrives som regel viss tid, inom vilken företaget ska vara fullbordat. Denna tid är i allmänhet något kortare än den av synemännen föreskrivna (jämför sid. 2 – VL 7:58). Fullbordas ej arbetet inom i beslutet angiven tid, åligger det styrelsen att hos lantbruksnämnden i god tid före nämnda tids utgång anhålla om anstånd med arbetets utförande.

Ändring i fastställd arbetsplan ska godkännas av lantbruksnämnden (se även sid. 2 – VL 7:59).

Arbetsstyrelsen åligger att noggrant förvara samtliga till företaget hörande handlingar, ritningar, räkenskaper och dylikt, samt att till efterträdare överlämna och redovisa innehavda handlingar med mera rörande företaget.

Arkivakt – handlingar och ritningar i original – finnes beträffande företag, som tillkommit i samband med laga syneförrättning, i regel tillgängliga i statligt arkiv. Vederbörande lantbruksnämnd lämnar upplysning om var sådan akt förvaras. Vid förfrågan bör anges företagets namn och året för förrättningens handläggning.

Att iaktta vid statligt stöd

Aktförvaring

551 82 Jönköping
Tfn 036-15 50 00 (vx)
E-post: jordbruksverket@jordbruksverket.se
www.jordbruksverket.se

ISSN 1102-8025
JO 20:5

